

Yetki karmaşasını ortadan kaldıramayan gıda yasasına son şekli 22 Aralık'ta veriliyor

13.12.2005 / [Selma Şimşek Bektaş](#) / Haber

Yıllardır kanun hükmünde kararnemelerle yönetilen gıda sektörü, yasasına kavuşmasına rağmen sorunları çözülemedi. Yönetmeliklerin çıkarılmasının gecikmesi karmaşayı daha da artırdı. Bir buçuk yılda 22 yönetmeliği hazırlayamayan Tarım Bakanlığı ise, "Aralık sonunda bu iş bitecek" diyor.

Avrupa Birliği (AB) ile müzakere sürecinin en zor sınavlarından birini gıda güvenliği konusunda verecek olan Türkiye, 5179 Sayılı Gıda Yasası'nı bir türlü tamamlayamıyor. Yayınlandığı tarihten bu yana AB Komisyonu'nun eleştiri oklarını üzerine çeken yasa, son olarak 9 kasım tarihli 2005 İlerleme Raporu'nda "AB'ye uyumsuz" olduğu gerekçesiyle, uyarı aldı. Oysa 5179 Sayılı Gıda Yasası, Haziran 2004'te yayınlandığında; reform olarak nitelendirilmiş ve gıda sektörünü AB'ye taşıyacak en büyük koz olarak planlanmıştı. Ancak aradan geçen bir buçuk yıla rağmen, 5179 Sayılı Yasa'ya bağlı olarak hazırlanacak olan 22 yönetmelik planlandığı gibi bir yıl içinde tamamlanamadığı için, tüm planlar suya düştü. Yasanın en büyük zaafı; yetkili merci konusu. Söz konusu yasada yetkili merci, Tarım ve Köyşleri Bakanlığı görünmesine karşın, uygulamada hala belediyeler söz sahibi. Çünkü Belediyeler Kanunu, bu konuda yetkili birim olarak yerel yönetimleri işaret ediyor. Çankaya Belediyesi'nin, Belediyeler Kanunu'na dayanarak açtığı dava ise devam ediyor. Dava sonuçlanmadığından, şu anda yerel yönetimlerin kendi bölgelerinde gıda sicili ve ruhsat verme ve de denetim yapma hakları saklı tutulurken, gıda işletmeleri bu sorunun çözülmesini istiyor.

Bakanlık eleştirileri dikkate alacak

Bir kaç aydır yasadaki eksiklikleri gidermeye yoğunlaşan Tarım ve Köyşleri Bakanlığı'nın son planı, yasayı aralık ayının sonunda hazır hale getirmek. Bakanlığa bağlı Koruma Kontrol Genel Müdürlüğü Genel Müdür Yardımcısı Prof. Dr. Nevzat Artık, "Aralık sonunda yasa ile ilgili tüm sıkıntılar aşılmış olacak. 20-22 Aralık tarihinde AB Komisyonu'ndan gelecek heyetle birlikte yasaya kağıt üzerinde son şeklini vereceğiz. Bugüne kadar eleştirilen tüm noktaları bu görüşmede halledeceğiz. AB'ye uyumsuz olduğu söylenen noktalar üzerinde mutabakata varduktan sonra, yasayı tamamlayacağız" diyor.

Yasanın sektör açısından önemi çok büyük. Çünkü gıda sektörü, 5179 sayılı yasa yayınlanıncaya kadar, 560 Sayılı Kanun Hükmünde Karaname başta olmak üzere çok çeşitli kanun ve yönetmeliklerle idare edildi. Sorun yalnızca yasal boşluk da değildi. 5179 sayılı yasaya kadar, Sağlık Bakanlığı ile Tarım Bakanlığı'na bağlı olan sektörde, ayrıca yerel yönetimlerin de üretim izni, gıda sicili, kontrol ve denetimler gibi konularda yetkili olması çok başlılığı artırıyordu. Dolayısıyla 5179 sayılı yasa, hem sektördeki yasal boşluğu dolduracak; hem de su dışında, gıda ilgili tüm alanların kontrol ve denetimler dahil olmak üzere, tüm yetkileri Tarım Bakanlığı'na devrederek, yetki karmaşasını ortadan kaldıracaktı. Oysa gelinen nokta evdeki hesabın çarşıya uymadığının bir kanıtı.

Meslek odaları tepkili

Gıda yasasında yaşanan sıkıntıların kaynağı olarak Tarım Bakanlığı'nın uygulamalarını işaret eden ziraat ve gıda mühendisleri odası yetkilileri ise bakanlığın başında itibaren kendilerine söz hakkı tanımamasından şikayetçi. Gıda Mühendisleri Odası (GMO) Başkanı R. Petek Ataman, yasanın yeniden yapılanmasının AB Komisyonu'nun uyarısı üzerine gündeme geldiğini hatırlatarak, "Bakanlık yasanın tamamlanması konusunda sürekli takvimler veriyor. Fakat bu konuda kendi bünyesinde çalışanlar da dahil olmak üzere, bizim gibi meslek odalarının görüşlerine hiçbir şekilde yer vermediği için, sürekli yanlışlar yapıyor ve sonra da bunları düzeltmekle uğraşiyor" diyor.

Bakanlığın yasayı, AB Genel Sekreterliği'ne incelemeye dahi göndermeden yayınladığını belirten Ataman, "Uyum sürecinde alınması gereken fikirler alınmamış. Gıda Kanunu'ndan önce Veterinerlik Eşleşme Programı'nda dahi sorunlar çıkmış. O gün bugündür çalışılıyor"

diyerek, tepki gösteriyor. AB'ye uyumlu olması planlanan yasadaki, teknik terimlerin bile yanlış olduğunu savunan Ataman, "Bunlar çok teknik konular, ama örneğin en basit olarak özel beslenme amaçlı gıdalara ilişkin tanımlar yanlış. İzlenebilirlik tanımı yetersiz. İzlenebilirlik için tarladaki üretimden tüketiciye kadar olan zincir sisteminin kurulması gerekiyor. Bunlar eksik. AB'nin en çok üzerinde durduğu konuların başında denetim ve kontrol mekanizması geliyor. Bu konuda yetki karmaşası sürüyor. Gümrükler ve Dış ticaret Müsteşarlığı ile çok sıkı ilişkilerin olması gerekiyor. Fakat ithalat ve ihracatta hijyen başta olmak üzere, sıkıntılar sürüyor" diye konuştu.

Yetkili merci kesinleştirilmeli

AB'nin yetkiler konusunda sanıldığı gibi "tek elde toplansın" şeklinde ısrarlı bir talebi bulunmadığını vurgulayan Ataman, daha sonra şunları söyledi: "İstenen tek şey hangi alanda kim yetkili olacaksa, bunun net bir biçimde tarif edilmesi. Ama bakıyoruz bugün 'denetim kimde' sorusunun karşısında verilecek cevap yok. Çünkü 5179 sayılı yasa bu konuda ucu açık maddelerle dolu. Şu anda kontrol ve denetimler konusuna Tarım Bakanlığı, il özel idareler, belediyeler ve kısmen Sağlık Bakanlığı müdahale ediyor. Yasada yetkili Tarım Bakanlığı deniyor, fakat uygulamada taşra teşkilatının tepkisini almak istemeyen siyasi irade başka birimlere rol veriyor. Oysa bunlar, asla taviz verilmeyecek konular" Tarım Bakanlığı'nın sektörde tek yetkili merci olması gerektiğini savunan Ataman, "Bu konuda siyasi irade kararlılık göstermeli. Bu iş bakanlıklar arası çekişmenin, ya da başka hesapların dışına çıkarılmalı. Tarım Bakanlığı bu konuda uzman görüşlere açık olmalı" diyor.

Yasaya aralık ayı içinde son şeklinin verilmesinin mümkün olmadığını söyleyen GMO İstanbul Şubesi Başkanı Ali Haydar Süslü ise, "Tarım Bakanlığı yine bir sürpriz yapacak. Bizim sürprizlere değil; AB'ye uyumlu, sektörün sorunlarını çözecek bir yasaya ihtiyacımız var" diye konuştu.

Gıda yasasının yayınlanmasının hemen ardından meslek odaları olarak söz konusu yasanın AB'ye aykırı olduğunu açıkladıklarını anlatan Ziraat Odaları İstanbul Şubesi Başkanı Ahmet Atalık da, yasada detayların dışında, ana aykırılıklar bulunduğu dikkat çekti, "Bizim yasada sadece gıda maddeleri ile ilgili hükümler var. Oysa yasanın AB karşılığında yem konusu da yasaya dahil edilmiş. Ayrıca AB'de geçerli olan yasada denetimler konusunda yetkili birim çok açık ifade edilmiş ve yetkiler tek elde toplanmış. Bizde ise yetki yasada Tarım Bakanlığı'nda görünmesine karşın, gerçekte böyle değil. AB'nin konu ile ilgili 882/2004 Sayılı Konsey Tüzüğü'nde denetim ve kontrol işlemlerinin nasıl olacağı açık biçimde yazıyor. Burada gerekli uzman kadrosu ve bölgesel laboratuvar yapısı olan kamuya bağlı tek bir güçten bahsediliyor" görüşünü dile getiriyor.

Gıda Yasası'nın getirdiği yenilikler

*5179 sayılı Gıda Yasası ile sektör, yasanına kavuştu.

*Sektördeki tüm yetkiler Tarım Bakanlığı'na devredildi. Sağlık Bakanlığı ve yerel yönetimler devreden çıkarıldı.

*Denetimler üç farklı listeden yapılacak ve sadece Tarım Bakanlığı denetçileri yetkilendirilecek.

*Yasaya bağlı olarak çıkarılan yönetmeliğe göre, tüm gıda işletmelerinde işyerinin niteliğine göre gıda ve ziraat mühendisleri ve veteriner hekim istihdam edilecek.

*Yasa ilk kez Ulusal Gıda Komisyonu, Gıda Bankası gibi organların kurulmasının önünü açtı.

*Yeni yasa ve yönetmeliklere göre, sadece işyerinin hijyeni çalışma ruhsatı almak ve üretim için yeterli olmayacak. Faaliyet yürütülen binanın imar yasasına uygun olması ve kat mülkiyeti sorununun da bulunmaması gerekiyor.

*Yasaya bağlı "Gıdaların ve Gıda ile Temasta Bulunan Malzemelerin Denetimi ile İşyeri Sorumluluklarına Dair Yönetmelik"e göre, hiçbir gıda açıkta satılamayacak, yaş sebze ve meyve hariç, tüm gıdalar ambalajlı olacak.

*Yasa tüketicinin sofrasına gelen her gıda maddesinin kayıt altına alınmasını sağlayarak; 'tarladan sofraya izlenebilirliği' sağlayacak.

Kaynak: Referans